

VFU-GUIDE

VERKSAMHETSSFÖRLAGD UTBILDNING INOM
LÄRARUTBILDNINGARNA VID KARLSTADS UNIVERSITET

Innehåll

1. Inledning	3
VFU som undervisningsform	3
Struktur och organisation av VFU.....	3
2. Ramar för genomförande av VFU.....	5
Principer för VFU-placering	5
Byte av partnerområde	5
Närvaro under VFU.....	5
Treparsamtal	6
Bedömning och betygssättning av VFU.....	6
Underkänd VFU	6
Om-VFU	7
Tredje prövning	7
3. Aktörer och ansvarsområden gällande VFU.....	8
Studentens ansvarsområde:.....	8
Studenten har ansvar för att:	8
Utdrag från Polismyndighetens belastningsregister	8
VFU-samordnare och lokala lärarutbildare	8
VFU-samordnaren har ansvar för att:	9
Den lokala lärarutbildaren har ansvar för att:.....	9
Universitetets ansvarsområden	9
Universitetets lärarutbildare ansvarar för att:	9
VFU-handläggare ansvarar för att:	10
4. Övrig information om VFU	10
För student:	10
VFU i tjänsten	10
Sekreter	10
Försäkring.....	11
Resebidrag.....	11
Tillgodoräknande.....	11
Alternativ VFU	11
VFU i utländsk förskola/skola	11
För lokala lärarutbildare:.....	11
Utbildning och konferenser.....	11
Övningsskoleprojektet.....	12

1. Inledning

VFU-guiden vänder sig till Karlstads universitets lärarstudenter, lärarutbildare och övrig personal inom förskola/skola och universitet, som genomför, undervisar i och organiserar VFU-kurser. Syftet är att i ett samlat dokument ge en översikt av centrala aktörers ansvarsområden och de regler och riktlinjer som omgärdar VFU (verksamhetsförlagd utbildning). Mer utförlig information om VFU inklusive *Riktlinjer för VFU*, utbildningsplaner, bedömningsunderlag och blanketter [finns här på Karlstads universitets lärarutbildnings webb](#).

Karlstads universitet utbildar förskollärare, grundlärare, ämneslärare, musiklärare, speciallärare och yrkeslärare. Utbildningen är en akademisk professionsutbildning vilket innebär att hela utbildningen genomsyras av ett tydligt yrkesperspektiv. Den förenar forskningens problematiserande perspektiv med vardagspraktikens behov av problemlösning och ämneskunnande med ämnesdidaktik.

Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen är den del av lärarutbildningen som studenten genomför i förskolan/skolan. I mötet med verksamheten och lärare, barn och elever i förskola och skola, knyts teori och praktik samman och studenten utvecklar färdigheter och förmågor som krävs i yrket och formar sin framtida identitet som lärare. VFU är en förutsättning för studentens möjlighet att utveckla kunskaper och kompetenser som avser förskolläraryrket och läraryrkets alla delar. Det betyder att universitetet och skolhuvudmän har ett gemensamt ansvar i utbildandet av framtidens förskollärare och lärare. Samarbetet regleras av VFU-avtal mellan universitetet och kommunerna. [Avtalen finns på lärarutbildningens webb](#).

Både den universitetsförlagda och den verksamhetsförlagda utbildningen är utformad för att möta de krav som finns i högskoleförordningen och i examensmålen för de olika lärarutbildningarna. Examensmålen och hur de olika programmen utformat utbildningen för att möta upp dem [finns här i respektive programs utbildningsplan](#).

VFU som undervisningsform

Under den verksamhetsförlagda delen av utbildningen utvecklar studenten sina färdigheter och förmågor under handledning av en lokal lärarutbildare. Den lokala lärarutbildaren låter studenten under växande eget ansvar få ta del av alla förekommande uppgifter i yrket. Studentens självständighet ökar successivt för att studenten vid avslutad utbildning ska kunna gå ut i yrket som en handlingsinriktad och reflekterande praktiker.

Handledningen är regelbunden, med under VFU-kursen återkommande och på förhand bestämda och planerade samtal. Utgångspunkten för handledningen är bedömningsunderlaget med vars hjälp studentens progressionsutveckling mot att nå lärandemålen synliggörs.

Struktur och organisation av VFU

VFU har en liknande struktur och organisation inom de olika programmen. VFU genomförs i en omfattning av 30 hp (högskolepoäng), vilket motsvarar 20 veckor. Dessa 20 veckor fördelas på tre eller fyra perioder och regleras av kursplaner där bland annat syfte och lärandemål för

respektive VFU-kurs anges. Kurserna är utformade för att skapa en tydlig progression där studenten successivt utvecklar förmågor, kunskaper och kompetenser samt ökad grad av självständighet i relation till yrkets alla delar.

I programmens utbildningsplaner framgår hur VFU-kurserna är organiserade i relation till övriga kurser: ämneskurser och kurser inom utbildningsvetenskaplig kärna. Samtliga programsidor hittar du [via den här länken till Lärarutbildningens webb.](#)

2. Ramar för genomförande av VFU

Principer för VFU-placering

Det är studentens blivande examen som styr vilken verksamhet i förskola/skola som VFU förläggs inom. Den lokala lärarutbildaren som handleder studenten ska vara behörig för skolform och ämne(n) och gärna ha någon form av handledarutbildning.

Karlstads universitet har VFU-avtal med ett femtiotal kommuner i mellersta och södra Sverige och garanterar VFU-placering i ett s.k. partnerområde¹ i någon av dessa kommuner.

Studenten placeras i ett partnerområde inför första VFU-kursen och tillhör sedan samma partnerområde under hela utbildningstiden. I bland uppstår situationer som gör att studenten önskar byta placering inom eller mellan partnerområden. Byte av VFU-placering sker i första hand inom det egna partnerområdet och ärendet handläggs då av studentens VFU-samordnare.

Byte av partnerområde

Studenten kan, om särskilda skäl föreligger, ansöka om byte av partnerområde. En ansökan måste lämnas in terminen innan VFU-kursen ska genomföras. [Information och ansökningsblankett finns på lärarutbildningens webb.](#)

Närvaro under VFU

Den verksamhetsförlagda utbildningen innebär studier på heltid för studenter inom Förskolläraryrket, Grundläraryrket, Ämnesläraryrket och Musikläraryrket. Inom de korta programmen förekommer både heltids- och halvtidsstudier. Studenten förväntas medverka aktivt i skolans verksamhet och genomföra de uppgifter som är relaterade till kursen. Närvaro är obligatorisk på de skolförlagda delarna av VFU.

Enstaka dagars frånvaro tas igen i direkt anslutning till VFU-kursen i samråd med lokal lärarutbildare och ansvarig lärarutbildare på universitetet. Om studenten vid VFU-kursens slut varit frånvarande mer än 5 dagar, utan särskilda skäl, betraktas VFU-kursen som underkänd. VFU-perioden ska då göras om i sin helhet. [Ansvarig på universitetet avgör om särskilda skäl föreligger efter att ansökan inkommit. Om särskilda skäl föreligger utarbetas en individuell studieplan.](#)

Då VFU är en del av studentens utbildning är det inte tillåtet för studenten att vikariera eller arbeta på VFU-platsen under VFU-perioden².

¹ En VFU-samordnare ansvarar för placeringar inom ett partnerområde. Partnerområdena ser olika ut i olika kommuner – i vissa fall utgör partnerområdet en enskild förskola/skola, ibland ett skolområde, ibland en hel kommun.

² Ett undantag finns inom de korta lärarutbildningarna. Se stycket om VFU i tjänsten sida 10.

Trepartssamtal

Ett trepartssamtal är ett strukturerat samtal mellan student, universitetets lärarutbildare och lokal lärarutbildare med studentens professionsutveckling i fokus. Syftet är att studenten ska reflektera över och värdera sin praktik och professionsutveckling med stöd av lärarutbildare som bidrar till att synliggöra studentens progression mot lärandemålen.

Trepartssamtal genomförs i samband med ett besök på förskolan/skolan av universitetets lärarutbildare eller via Adobe connect. Samtalet utgår ifrån en av studenten planerad och genomförd aktivitet/lektion och struktureras av kursens lärandemål.

[Mer information och underlag för trepartssamtal finns på lärarutbildningens webbsida.](#)

Bedömning och betygssättning av VFU

VFU utgörs av flera kurser på lärarprogrammen. De har kursplaner med fastställda lärandemål och examinationsformer. VFU bedöms och betygsätts som övriga kurser i utbildningen med en tregradig betygsskala (VG, G och U) efter varje avslutad kurs.

Vissa av lärandemålen bedöms av den lokala lärarutbildaren i förskolan/skolan och vissa lärandemål bedöms av universitetets lärarutbildare, i samband med VFU-kursens slut. Det är alltid VFU-kursens examinator som beslutar om betyget utifrån underlag från LLU och universitetets lärarutbildare.

Vid VFU-periodens början ska studenten och LLU tillsammans gå igenom de aktuella lärandemålen och i de fall studenten gjort tidigare VFU även studentens utvecklingsområden. Vid frågor kring detta kontaktas universitetets lärarutbildare. Under VFU-perioden ska studenten tillsammans med LLU kontinuerligt gå igenom lärandemålen, bedöma hur långt studenten har kommit i sin måluppfyllelse samt planera den fortsatta VFU-perioden utifrån detta så att studenten får möjlighet att utvecklas för att vid avslutad VFU-period kunna nå lärandemålen. Vid avslutad VFU-period gör LLU en bedömning av i vilken utsträckning studenten uppnått målen. Bedömningen ligger sedan till grund för examinatorns betygssättning.

I de fall då det är tveksamt om en student kommer ha uppnått lärandemålen vid kursens slut ska LLU i handledande samtal diskutera problemområden med studenten och möjliga sätt för studenten att utveckla det som brister. LLU ska **snarast** kontakta universitetets lärarutbildare om brister som är av sådan art att det kan finnas risk för underkännande. Tillsammans ska LLU och universitetets lärarutbildare arbeta fram en handlingsplan för hur studenten kan få stöd och struktur i arbetet med att nå målen.

Underkänd VFU

Om en student blir underkänd på sin VFU ska universitetets lärarutbildare informera studenten om betyget och vad som ligger till grund för underkännandet utifrån bedömningsunderlag och övrig dokumentation. Universitetets lärarutbildare informerar sedan VFU-handläggare, som kallar

till möte med student, universitetets lärarutbildare och programledare. Studenten får ta med ytterligare en person, t.ex. studentombudet, om så önskas. Vid behov kan även studievägledare eller lokal lärarutbildare delta.

Mötet leds av programledare. Ansvarig lärarutbildare på universitetet ansvarar för att det finns skriftlig dokumentation från lokal lärarutbildare där det tydligt framgår vilket/vilka lärandemål som studenten inte har uppnått. VFU-handläggare för anteckningar under mötet. Mötet syftar till att upprätta en handlingsplan för den fortsatta hanteringen av ärendet.

Om-VFU

En student som blir underkänd på sin VFU har rätt att göra om den en gång. Om-VFU genomförs vid nästa (eller senare) reguljära kurstillfälle. Om-VFU innebär som regel studieuppehåll. [Information finns på lärarutbildningens webbplats.](#)

Tredje prövning

En student som har fått betyget Underkänd på samma VFU-kurs två gånger kan, om särskilda skäl finns, ansöka om en tredje prövning. [Information vad gäller ansökan om tredje prövning finns på lärarutbildningens webbplats.](#)

3. Aktörer och ansvarsområden gällande VFU

Den verksamhetsförlagda utbildningen skiljer sig från övrig utbildning genom att den är ett gemensamt ansvar för lärosäte och förskola/skola. För att organisera VFU krävs därför ett antal olika funktioner hos universitetet och skolhuvudmännen med olika ansvarsområden. Nedan beskrivs aktörer och deras ansvarsområden som är direkt engagerade i organisering och genomförande av VFU-kurser.

Studentens ansvarsområde:

Studenten har ansvar för att:

- inför VFU 1 lämna in önskemål om VFU-placering inom angiven tid
- [terminen innan VFU 1, 2, 3 och 4 gå igenom checklista för VFU-placering.](#)
- begära ut ett registerutdrag från Polismyndighetens belastningsregister i god tid (minst 4 veckor) före VFU-kursen. Detta ska lämnas in på förskolan/skolan under första VFU-dagen.
- uppdatera kontaktinformationen på ”Min sida”.
- delta i undervisning som rör VFU-information.
- i god tid kontakta sin VFU-samordnare och lokala lärarutbildare för att planera VFU-perioden och hur handledningen ska organiseras.
- delge sin lokala lärarutbildare utvecklingsområden från föregående VFU-period.
- förmedla den lokala lärarutbildarens kontaktuppgifter till universitetets lärarutbildare.
- aktivt delta i skolans hela verksamhet på heltid under VFU-perioden om inte kursen ges på halvfart så som inom KPU och Yrk, då gäller halvtid.
- delta i och bidra till att handledningssamtal blir konstruktiva tillfällen för lärande utifrån samtliga lärandemål.
- delta i trepartssamtal med lokal lärarutbildare och universitetets lärarutbildare.
- meddela eventuell kortare frånvaro till sin lokala lärarutbildare.
- tillsammans med lokal lärarutbildare komma överens om hur eventuell begränsad frånvarotid kan ersättas med ny tid (full närvaro är obligatoriskt).
- vid längre tids frånvaro (över fem dagar) kontakta universitetets lärarutbildare.
- meddela studievägledare och kursledare ev. avsteg från sin studieplanering.

Utdrag från Polismyndighetens belastningsregister

Studenten är skyldig att visa upp ett registerutdrag från Polismyndighetens belastningsregister innan VFU påbörjas i förskola/skola. Registerutdrag måste sökas i god tid före VFU-kurs eftersom handläggningstiden är upp till fyra veckor. [Se mer information på Lärarutbildningens webb:](#)

VFU-samordnare och lokala lärarutbildare

Huvudmannens ansvar kring det praktiska genomförandet av VFU-kurser fördelas på i huvudsak två funktioner: VFU-samordnare och lokal lärarutbildare. VFU-samordnare fungerar som

koordinator på en enskild förskola/skola, inom ett skolområde eller inom en kommun. Gemensamt för VFU-samordnare är att de organiserar placeringar och fungerar som länk mellan universitet och verksamheten inom sitt område. Den lokala lärarutbildaren är verksam förskollärare/lärare och handleder lärarstudenter.

VFU-samordnaren har ansvar för att:

- placera studenter hos behöriga förskollärare/lärare.
- förmedla information från universitetet till samtliga aktuella lokala lärarutbildare.
- hantera byten av VFU-plats (förskola/skola/lokal lärarutbildare) inom sitt partnerområde.
- meddela universitetet eventuella förändringar av VFU-samordnarfunktionen.
- kontrollera fakturaunderlag och meddela förändringar till VFU-handläggare.

Den lokala lärarutbildaren har ansvar för att:

- ta del av kursplan, lärandemål, bedömningsunderlag och övrig information kring aktuell VFU-kurs.
- utifrån kursens lärandemål planera VFU-perioden tillsammans med studenten.
- skapa möjligheter för studenten att utveckla kunskaper och färdigheter gällande samtliga lärandemål.
- handleda studenten och stödja dennes utveckling till lärare.
- delta i trepartssamtal med student och lärarutbildare från universitetet antingen vid besök på skolan eller via digitalt verktyg.
- vid tveksamhet huruvida studenten kommer att uppnå ett eller flera lärandemål snarast informera student och universitetets lärarutbildare för att gemensamt lägga upp en handlingsplan.
- möjliggöra för studenten att inom närtid ta igen kortare frånvaro (maximalt 5 dagar).
- fylla i bedömningsunderlaget digitalt vid avslutad VFU och skicka in till universitetets lärarutbildare.
- ge det undertecknade bedömningsunderlaget till studenten och diskutera innehållet.

Universitetets ansvarsområden

Programmen inom lärarutbildningen organiseras på olika sätt och benämner lärare och ansvariga medverkande olika. Av den anledningen används samlingsbeteckningen ”universitetets lärarutbildare” för olika funktioner och ansvarsområden som i ett program kan samlas hos en enskild kursledare, i ett annat fördelas på två eller tre olika lärarkategorier.

Universitetets lärarutbildare ansvarar för att:

- i god tid planera och organisera kursen.
- skicka VFU-information till medarbetare inom kursen, studenter och VFU-samordnare.
- i god tid före VFU-perioden organisera VFU-information med relevant innehåll för att förbereda studenterna på den kommande kursen. Kursens lärandemål, VFU-dokument, bedömningsunderlag, examination, trepartssamtal är exempel på innehåll som ska finnas med, liksom information om att studenten måste begära ut utdrag ur belastningsregister.

- samordna VFU-informationen med området Röst, tal och kommunikation.
- meddela VFU-handläggare om planerad student inte går kursen.
- genomföra trepartssamtal och ha andra kontakter med student och LLU.
- tillsammans med LLU göra handlingsplaner för studenter som behöver extra stöd.
- vid risk för underkännande göra besök i förskolan/skolan (om så är möjligt utifrån geografiska förutsättningar).
- genom tjänsteanteckningar dokumentera relevanta händelser och kontakter med LLU som rör ex. problem eller risk för underkännande.
- när inkommet bedömningsunderlag visar att student inte nått ett eller flera lärandemål kontakta LLU och inhämta mer information.
- göra en summativ bedömning av studentens samlade prestationer utifrån tillgängliga bedömningsunderlag.
- vid underkänt betyg informera studenten om betyget och vad det grundar sig på.
- informera VFU-handläggare om student med underkänt betyg. VFU handläggare kallar till uppföljande möte.
- i samarbete med lärarutbildningens kansli utvärdera kursen.
- i samarbete med programråd och programledare utveckla VFU-kursen.

VFU-handläggare ansvarar för att:

- senast i maj publicera VFU-veckor inför kommande läsår i VFU-databasen och på VFU-webben.
- varje student får en VFU-placering i lämpligt partnerområde inför sin första VFU-kurs
- VFU-ersättning betalas ut till partnerområdet
- handlägga ärenden gällande resebidrag och byte av partnerområde
- kalla till och delta i uppföljande möte efter underkänd VFU
- uppdatera webben med aktuell information och blanketter.
- informera VFU-samordnare om fortbildningsdagar, konferenser och aktuella händelser kopplade till VFU inom lärarutbildningarna.
- organisera årlig VFU-samordnarkonferens.

4. Övrig information om VFU

För student:

VFU i tjänsten

Studenter som är antagna till Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU, KPF) eller Yrkeslärarprogrammet (YRK) och har en lärartjänst kan ansöka om att göra VFU i tjänsten.

[Information om villkor och genomförande samt ansökningsblanketter finns på lärarutbildningens webb.](#)

Sekretess

Under VFU omfattas studenten av Offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400), och har rätt att ta del av den information som behövs för att VFU ska kunna genomföras så att den stödjer

studentens utveckling mot examensmålen. Det åligger studenten att upprätthålla sekretessen. [Mer information finns på lärarutbildningens webb.](#)

Försäkring

Kammarkollegiet har en försäkring som gäller för studenter och doktorander vid de statliga universiteten och högskolorna. [Information finns på lärarutbildningens webb.](#)

Resebidrag

Campusstudent vars VFU medför en extrakostnad på grund av resväg till och från en VFU-placering på annan ort än bostadsorten eller Karlstad, kan ha rätt till resebidrag. [Information och reseräkningsblanketter finns på lärarutbildningens webb.](#)

Tillgodoräknande

Tidigare yrkeserfarenhet, så kallad reell kompetens, kan i vissa fall tillgodoräknas som verksamhetsförlagd utbildning, VFU, i lärarutbildningen. [Information inklusive ansökningshandlingar finns på lärarutbildningens webb.](#)

Alternativ VFU

En student som är intresserad av att göra VFU i verksamhet utanför sin blivande examen kan ansöka om att få göra alternativ VFU. Alternativ VFU kan vara i en förskoleklass, folkhögskola, särskola m.m. [Information och ansökningsblankett finns på lärarutbildningens webb.](#)

VFU i utländsk förskola/skola

En student som är intresserad av att göra VFU i utländsk förskola/skola kan ansöka om att göra detta under delar av sista VFU-perioden. Karlstads universitet har utbyte med ett flertal länder men studenten kan också ordna plats på egen hand. [Information och ansökningsblankett finns på lärarutbildningens webb.](#)

För lokala lärarutbildare:

Utbildning och konferenser

Ambitionen är att samtliga lokala lärarutbildare har gått en handledarutbildning. Vid Karlstads universitet erbjuds handledarutbildning om 7,5 hp på kvartsfart varje termin. Det är också möjligt för huvudmän att via uppdragsutbildning ordna handledarutbildning för sin personal.

Varje termin organiserar Karlstads universitet en VFU-dag för lokala lärarutbildare. Den erbjuder nya eller blivande lokala lärarutbildare en introduktion till uppdraget. Därefter följer ett program riktat mot samtliga LLU:are med föreläsningar och programvisa diskussioner utifrån aktuella ämnen eller områden med anknytning till VFU inom lärarutbildningen.

En gång om året samlas VFU-samordnare för konferens där gemensamma utvecklingsområden behandlas genom föreläsningar och seminarier. [Mer information finns på lärarutbildningens webb.](#)

Övningsskoleprojektet

Studenter som påbörjat Grundlära­r­pro­gram­met Campus Karlstad fr.o.m. höst­ter­min­en 2014 gör VFU i någon av Karl­stads uni­ver­si­te­ts övningsskoleområden i Karlstad, Kil eller Hammarö. Pro­jektet pågår till och med 2019 och [mer information finns på lärarutbildningens webb](#).

Kontakt:

Therése Broman, Lärarutbildningens kansli, Karl­stads uni­ver­si­te­ten
therese.broman@kau.se